

ETNINĖS KULTŪROS GLOBOS TARYBA

Biudžetinė įstaiga, J. Tumo-Vaižganto g. 4-1, LT-01108 Vilnius, tel. (8 5) 210 7161, faks. (8 5) 210 7160, el. p. info@ekgt.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188756614

Lietuvos Respublikos Kultūros ministerijai

2021-03-19 Nr. S-41

DĖL KULTŪROS MINISTERIJOS STRATEGINIO VEIKLOS PLANO 2021–2023 M. PROJEKTO

Visų pirma primename, kad Etninės kultūros globos taryba (toliau – EKGT) raštu 2021-02-15 Nr. S-30 „Dėl Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano projekte įvardytų kultūros priemonių“ kreipėsi į Lietuvos Respublikos Vyriausybę ir Kultūros ministeriją atkreipdama dėmesį, kad Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės nuostatų įgyvendinimo plano (toliau – Vyriausybės planas) projekte Kultūros prioriteto apraše eliminuojama lietuvių etninė kultūra ir apskritai lietuviškumas. Teikiant suderinimui Vyriausybės plano projektą, Ministrės pirmininkės I. Šimonytės lydraštyje „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo“ projekto“ tvirtinama: „Į Vyriausybės darbo planą neįtraukti, bet Vyriausybės programiniams įsipareigojimams svarbūs darbai bus įgyvendinti institucinio (ministerijų) lygio veiksmams, kuriuos ministrai įtrauks į ministerijų strateginius veiklos planus“. Todėl tikimės, kad etninės kultūros plėtra ir lietuviškos tapatybės puoselėjimas bus įtraukti į Kultūros ministerijos rengiamą strateginį veiklos planą. Tuo labiau, kad Kultūros ministerijos nuostatuose nurodoma, kad vienas iš ministerijos veiklos tikslų yra formuoti valstybės politiką etninės kultūros srityje, organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą (nuostatų 8.2 punktas).

Tačiau išnagrinėję Lietuvos Respublikos kultūros ministro valdymo sričių 2021–2023 metų strateginio veiklos plano (toliau – KM SVP) projektą pastebėjome, kad jame beveik neminimas terminas *etninė kultūra*, išskyrus Kultūros rėmimo fondo lėšomis finansuojamos programos „Etninė kultūra ir nematerialus kultūros paveldas“ pavadinimą 2.3. lentelėje 2021–2023 m. programos 01-09 tikslai, uždaviniai, priemonės ir asignavimai (dėl toje lentelėje numatyto nepakankamo finansavimo minėtai programai pateikėme savo nuomonę atskiru EKGT raštu 2020-03-19 Nr. S-40 „Dėl nepakankamo etninės kultūros finansavimo Kultūros rėmimo lėšomis“, todėl čia šio klausimo toliau negvildensime).

Toliau pateikiame pastabas dėl kitų KM SVP projekto punktų, kuriuos norėtume detalčiau aptarti su Kultūros ministerijos vadovybe.

- KM SVP II skyriuje yra įvardijami prioritetai ir jų įgyvendinimui skirtos veiklos, bet tarp jų nėra nė vieno prioriteto ir veiklos, tiesiogiai susietų su etninės kultūros plėtra ir lietuviškos tautinės savimonės puoselėjimu. Kita vertus, ypatingą dėmesį skiriame 1 prioriteto veiklai „Kultūros ir kūrybingumo plėtos programos patvirtinimas ir vykdymas“, kadangi į šią programą turėtų patekti priemonės iš valstybinės Etninės kultūros plėtos programos (išsamiau žr. EKGT raštą 2020-11-10 Nr. S-134 „Dėl Kultūros ir kūrybingumo plėtos programos projekto“). Tačiau

tolesniame KM SVP tekste Kultūros ir kūrybingumo plėtros programa visiškai nebeminima – nei strateginiuose tiksluose, nei jų įgyvendinimui skirtose programose, nei priemonėse. Todėl kyla klausimas, kaip bus rengiama ir įgyvendinama ši programa, jei ji nėra įtraukta į KM SVP programas ir priemones?

- Atidžiai nagrinėjome, kiek KM SVP projekte skiriama dėmesio ir nematerialiam kultūros paveldui (toliau – NKP), kadangi pastaruoju metu linkstama etninę kultūrą tapatinti su NKP. Tuo pačiu turime pastebėti, kad tiesmukas etninės kultūros ir NKP tapatinimas, nesigilinant į šių sąvokų prasmę ir aprėptį, yra klaidingas – šis klausimas išsamiai nagrinėtas EKG T tyrime, atliktame 2020 m. įgyvendinant Lietuvos kultūros tarybos užsakymu „Etninės kultūros srities Proceso ir Projekto kokybės identifikavimo ir vertinimo paslaugas“ (išsamiau žr. tyrimo 1.1 dalį <https://ekgt.lt/naujienos/etnines-kulturos-srities-proceso-ir-projekto-kokybes-identifikavimo-ir-vertinimo-paslaugu-tarpine-at.html>). Visgi tenka konstatuoti, kad KM SVP projekte skiriama pernelyg mažai dėmesio ir NKP, nes tam nėra numatytos nei priemonės, nei asignavimai. KM SVP II skyriuje NKP paminėtas 3-io prioriteto veikloje „Materialaus ir nematerialaus kultūros paveldo apsaugos valdysenos efektyvinimas“, o 01-08 programos 4-o tikslo „Integrali kultūros paveldo apsauga, aktualizavimas ir atvėrimas visuomenei“ apraše išskiriama veikla „Nematerialaus kultūros paveldo išsaugojimas ir aktualizavimas“, tačiau 2.2 lentelėje 2021–2023 m. programos 01-08 tikslai, uždaviniai, priemonės ir asignavimai nėra nė vienos priemonės, skirtos NKP finansavimui, o paveldui skirtas programos 04 tikslas „Siekti integralios kultūros paveldo apsaugos politikos formavimo ir įgyvendinimo, skatinant kilnojamojo ir nekilnojamojo kultūros paveldo vertybių aktualizavimą ir atvėrimą visuomenei“ apsiriboja tik materialiu paveldu. Stebina, kad 01-08 programos 4-ojo tikslo apraše kalbant apie Kultūros paveldo išsaugojimo ir aktualizavimo politikos 2020-2024 metų veiksmų planą (toliau – KP planas) išskiriamos tik materialiajam kultūros paveldui skirtos priemonės, kai KP plane yra daug ne tik NKP, bet ir etninei kultūrai skirtų priemonių. Analogiškai ir minėtoje 2.2 lentelėje, kurioje nurodomi asignavimai, įrašytos tik materialiajam paveldui skirtos priemonės, bet ne visas KP planas. Tuo tarpu kitais atvejais asignavimų lentelėse nurodomas pilnas programų įgyvendinimas (pvz., 2.1. lentelėje įrašyta 02-02-01 priemonė „Vykdėti Meno kūrėjų socialinės apsaugos programą“). Kyla klausimas, kodėl į 2.2. lentelę nėra įtrauktas pilnas KP plano įgyvendinimas? Lieka neaišku, ar iš viso yra numatytas NKP finansavimas kurioje nors KM SVP priemonėje?

- Tikėjome, kad etninės kultūros pažinimo, puoselėjimo ir sklaidos skatinimo priemonės pateks į KM SVP programos 01-08 3-įjį tikslą „Pilietinės-tautinės savimonės skatinimas ir kūrybingos asmenybės ugdymas“, kurio aprašo pradžioje deklaruotas siekis „ugdyti pagarbą valstybei, jos <...> tradicijoms“. Tačiau toliau tikslo apraše nėra paminėta nė viena veikla, kuri leistų šį siekį įgyvendinti. Kita vertus, 2.2. lentelėje prie 03 tikslo „Skatinti pilietinę-tautinę savimonę bei kūrybingos asmenybės ugdymą“ nurodoma 03-02-01 priemonė „Užtikrinti mėgėjų meno veiklos ir tradicinės kultūros tęstinumą“, kuriai skiriami asignavimai, bet lieka neaišku, kokia jų dalis bus skiriama mėgėjų menui (kuriam priskiriami ir chorai, teatrai), o kokia – tradicinei kultūrai. Mėgėjų menas ir etninė (arba tradicinė) kultūra pasižymi skirtingais požymiais, todėl šių kultūros sričių negalima sudėti į vieną priemonę (išsamią etninės kultūros ir mėgėjų meno skirtumų analizę pateikėme minėto 2020 m. LKT užsakymu atlikto EKG T tyrimo 2.2 ir 5.2 dalyse). Todėl siūlome KM SVP priemonę 03-02-01 padalinti į dvi atskiras priemones, aiškiai įvardijant skiriamus asignavimus tiek mėgėjų menui, tiek etninei kultūrai (siūlytume nevertoti termino *tradicinė kultūra*, nes jis nėra įtvirtintas teisės aktuose, skirtingai negu terminas *etninė kultūra*). Taip pat kyla klausimas, kas konkrečiai gaus tuos asignavimus ir kokioms programoms, veiksams, kokiu aprėptimi tie asignavimai bus panaudojami? Be to, atkreipiame dėmesį, kad 3.2 lentelėje, kurioje pateikiami 01-08 programos vertinimo kriterijai, visiškai nėra

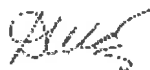
minima nei tradicinė, nei etninė kultūra, tik mėgėjų menas (žr. P-01-08-03-02-01).

Svarbu pastebėti, kad minėtoje 2.2 lentelėje prie 03 tikslo dar nurodyta 03-02-04 priemonė „Remti Lietuvos tradicinės kultūros puoselėjimo iniciatyvas užsienyje“, tačiau jai tik 2021 metais skiriami asignavimai 128 tūkst. Eur, o 2022 ir 2023 metais asignavimų nebelieka. Taip pat stebina, kad aprašant 01-08 programos 3-ią tikslą nemažai dėmesio skiriama „Kultūrinei edukacijai“ (kuriai priskirtina ir etnokultūrinė edukacija) tvirtinant, kad bus skatinamos kokybiškos ir profesionalios kultūrinės edukacijos paslaugos, tačiau 2.2. lentelėje 03-03-01 priemonei „Užtikrinti kokybiškų kultūrinės edukacijos paslaugų įvairovę ir prieinamumą“ asignavimai mažinami net 82 proc. – nuo 714 tūkst. Eur 2021 metais iki 130 tūkst. Eur 2023 metais. Kodėl taip stipriai mažinami asignavimai būtent šioms priemonėms?

- Apibendrinant KM SVP projektą turime pastebėti, kad jame pagrindinis dėmesys skiriamas profesionaliajam menui – tiek jam skirtoje 01-07 programoje „Meno kūrybos plėtra, kūrybinio potencialo stiprinimas“, tiek 01-09 programoje „Kultūros rėmimo fondas“. Abiejų šių programų asignavimus 2021–2023 metų laikotarpiu planuojama mažinti labai nežymiai. Tuo tarpu 01-08 programos „Informacijos išteklių visuomenei plėtra, istorinės atminties, tradicijų, kultūros paveldo apsauga ir aktualizavimas“ asignavimai mažinami net 28,6 proc. (nuo 80 758 tūkst. Eur 2021 metais iki 52 143 tūkst. Eur 2023 metais), o ypač 03 tikslo „Skatinti pilietinę tautinę savimonę bei kūrybingos asmenybės ugdymą“ įgyvendinimo sąskaita – šiam tikslui skiriami asignavimai mažinami net 60 proc. (nuo 10 109 tūkst. Eur 2021 metais iki 4 079 tūkst. Eur 2023 metais). Kodėl pasirinktos tokios netolygios asignavimų mažinimo proporcijos?

Labai tikimės Kultūros ministerijos vadovybės įsigilinimo į iškeltus klausimus ir supratimo, kad labai svarbu užtikrinti etninės kultūros plėtrą ir tautinės savimonės stiprinimą. Neabejojame, kad siekiant šio tikslo EKG T ir Kultūros ministerija gali sėkmingai bendradarbiauti.

Tarybos pirmininkė

Dalia Urbanavičienė